

Nem csak a hírek mutatják, ami fontos - Miről gondolkoztak a világ vezető agytrösztjei 2025 októberében?

Szepesi Balázs, Németh Márta – 2025. október

Az Összkép új kalandba kezd, kísérletként havi összefoglalót készítünk a világ vezető agytrösztjeinek munkáiból. Célunk, hogy áttekintsük a világ alakulásának fő trendjeit mélyebben elemző intézetek tematikáját, üzeneteit. Kiemeljük a legfontosabb gondolataikat, amelyek vagy új folyamatok megindulását jelenthetik, vagy értelmezési keretet adva kanonizálják a régóta formálódó jelenségeket.

A hírek megmutatják, mi történik, amikor a felszín áttörik az életünket formáló folyamatok feszültségei. A társadalom, a gazdaság, a kultúra, a technológia alakulása azonban nem csak a drámai eseményeken keresztül figyelhető meg. Elemzők, kutatók serege írja le rendszeresen, mi, miért történik, mi várható a világban.

Földgömb a zirci ciszterci apátságban – forrás: hungaryphotosbyera.blogspot.com

A világ vezető gondolkozóinak megfigyeléseit, gondolatait már ötödik éve foglalja össze az [Összkép Világvevő rovata](#), hogy megértsük mi történik körülöttünk, hogy előrejelezzük, mi várhat ránk a jövőben. Az évek alatt összeállt tapasztalatok alapján kísérletet teszünk, hogy gyakrabban, havonta, tegyük rá a kezünket a világ ütőérére.

Ebben az írásban azt tekintjük át, miről írtak, milyen eredményre jutottak a vezető globális Think Tank-ek 2025 októberében.

Világvevő rendszerünk 18, globálisan is meghatározó think tank anyagait figyeli. Közülük kilenc intézet publikált fontosabb elemzést 2025 októberében, összesen 43 tanulmányt. Ezek a következők: Brookings - USA (1), Bruegel – EU (4), Chatam House – UK (1), EUISS – EU (1), FGV – Brazil (1), French Institute of International Relations (FIIR) – France (5), Heritage Foundation – USA (15), RAND – USA (11); The Economist – UK (4). (A zárójelben az intézet által publikált tanulmányok számát jelezzük.)

Egyértelmű a Think Tank világban az angolszász túlsúly. A 43 írásból 27 amerikai, 5 nagy-britanniai. A francia és az EU-s gondolkozás jelenik meg még markánsabban 5-5 írással az októberi VilágVevőben, Brazíliából 1 anyagot fogott be az antennánk.

Az októberi elemzések tematikájában két téma jelent meg legmarkánsabban: Kína és a biztonságpolitika. Hét téma került elő több tanulmányban, ezek a következők: alkotmányok, államadósság, fiatalok, klíma, mesterséges intelligencia, munkaügyek, vámháború.

Mielőtt áttekintenénk a 2+7 fő terület üzeneteit, bemutatjuk a hónap két – számunkra legfontosabb - elemzésének tartalmát. Az egyik arról szól, hogyan állítható meg az igazság hanyatlása a közbeszédben, a másik az európai-amerikai viszony megromlásának kezelését elemzi - európai nézőpontból.

Az alapjairól kell újraépíteni a közbeszédet, hogy megállítsuk az igazság hanyatlását

A helyi szinten kell elkezdni a közbeszéd újrászervezését, hogy az egyéni szabadságra és demokráciára épülő közösség ne veszítse el működőképességét. Ez a fő üzenete a [RAND Corporation egyik októberi tanulmányának](#).

Az amerikai állam egyik legmeghatározóbb agytrösztje szerint korunk egyik legkomolyabb kihívása, hogy az egyéni és közösségi tájékozódás összeomlóban van, a valóság már gyakran nehezebben hihető, mint a kellemes tévedések vagy a szándékos hazugságok.

2018-ban az intézet akkori elnöke Michael D. Rich volt az egyik szerzője [Az igazság hanyatlása \(Truth Decay című könyvnek\)](#), ami bemutatta miért válik el egymástól egyre jobban a valóság és annak társadalmi értelmezése. Négy trendet, annak négy fő okát és négy fő következményét mutatta be ez az elemzés.

Az igazság hanyatlása		
Trendek	Okok	Következmények
• Erősödő egyet nem értés a rendelkezésre álló adatok értelmezésében • A tény és a vélemény közötti határ elmosódása • A vélemény és a személyes élmény jelentőségének növekedése • A korábban tisztelt tényforrásokba vetett bizalom esése	• Az emberi világértelmezés szisztematikus tévedései (cognitive bias) • Az információs világ változásai, beleértve a közösségi platformokat és a 24 órás hírciklust • A média értelmezés és a kritikus gondolkodás csökkenő hangsúlya az oktatásban • Politikai, demográfiai polarizáció	• A közbeszéd sorvadása • A politika lebénulása • Az egyén elidegenedése a politikai és civil intézményektől • A nemzeti politikák bizonytalanná válása

A frissen megjelent tanulmány a hét éve folyó kutatás, legújabb a tennivalókra fókuszáló eredményeit foglalja össze.

Nem működik jól az információs ökoszisztéma, azaz a technikai infrastruktúrák, a társadalmi gyakorlatok, az intézmények és normák azon rendszere, melyek feladata az információk előállítása, terjesztése és értelmezése. Ennek oka mélyebb a digitális technológiák megjelenésénél. A bizalom, az emberek közötti kapcsolatok és a társadalmi normák alapvető meggyengülése áll a háttérben, ezért nem elég a tényellenőrzés vagy a platformszabályozás – szélesebb körű és mélyebb megújulásra van szükség.

Az alapoktól kell újragondolni a tájékozódás és tájékoztatás rendjét. Ehhez először is tisztázandó, mit jelent az igazság az adott kontextusban, ki a felelős érte, és hogyan is működik a közös megértés. A munkát a mindennapi találkozásoknak teret adó helyi szinten érdemes elkezdni: a közösségi fórumok, a helyi média, az iskolai programok és a közbizalmat élvező helyi szereplők segítségével lehet visszaállítani az igazmondás, a közösségi cselekvés, a világ épeszű értelmezésének normáit.

Olyan működési modellekre van szükség, ahol a tartalomgyártók a valósághű kommunikáció előtérbe helyezésével sikeresek az érzelmekre, ösztönökre építő gyakorlattal szemben. A közösség-szervezésben olyan helyi hálózatok és fórumok megerősítésére célszerű koncentrálni, amelyek erősítik az emberek egymás közötti bizalmát és a demokratikus szokásokat. A kormánynak továbbra is feladata az átláthatóság és elszámoltathatóság biztosítása, egyensúlyt teremtve a közbiztonság, a szólásszabadság és az intézmények legitimitása között.

Az Alacsony Bizalom Kora az USA EU kapcsolatban

Az EUISS, az Európai Unió külpolitikai agytrösztje [12 rövid tanulmányból álló kötetben mutatja be](#), hogyan erodálódik immár 25 éve a fejlett világ két hatalma közötti viszony, hogyan borítja fel a korábbi

együttműködés kereteit Donald Trump második elnöksége. Az elemzések bemutatják, miként ássa alá a korábbi mély együttműködést az alapvetések felborulása, az érdekütközések komolyodása, a külpolitikai összhang megszűnése.

Felborulóban az együttműködés keretei és alapjai az USA és Európa között

- Az együttműködés szervezeti kereteinek felrúgása
- Kiszámíthatatlanság
- Ideológiai szembenállás
- Az EU-s dezinformáció ellenes törekvések hátráltatása

Komoly érdekütközések

- Vámháború
- Amerika védelmi támogatása egyre bizonytalanabb és drágább
- Európa amerikai energiafüggőségének erőltetése
- Klímacélok egyre erősebb megkérdőjelezése Amerikában
- Konfliktusok a BigTech cégek szabályozásával kapcsolatban

Külpolitikai konfliktusok

- Az Európával való együttműködés nélküli direkt tárgyalás Oroszországgal az orosz-ukrán háború ügyében
- A nemzetközi szervezetekből való amerikai kivonulás
- Európa szerepének leértékelése a csendes-óceáni térség javára

Pragmatikus, a jövőbeli konfliktusokra felkészülő, az EU értékei mellett következetesen kiálló magatartást javasolnak az elemzők. Fontosnak tartják Európa védelmi képességeinek, stratégiai ipari kapacitásainak (AI, félvezetők, kritikus nyersanyagok) erősítését, az amerikai digitális platformoknak való kitettség csökkentését. Aktív globális szövetség- és befolyásépítést indítványoznak. Fő konkrét javaslataik a következők:

- Védelmi képességek erősítése mind a hagyományos, mind a nukleáris területeken;
- Kiállás Ukrajna megerősítése mellett;
- Saját gazdasági érdekek mentén felépülő, önálló Kína politika;
- Amerikától független fellépés a dezinformáció terjesztése ellen;
- Az AI és cyberbiztonsági együttműködés fenntartása mellett a saját szabályozási rendszer megerősítése, a nagy amerikai tech cégektől való függés gyengítése a digitalizáció területén;
- Európa klímapolitikai vezető szerepének megerősítése, az Amerikától való energetikai függőség elkerülése, együttműködés USA-val a nukleáris és geotermikus energetikában.

Az elemzés szerint a viszony romlása nem átmeneti, tartósan alacsony bizalmi szintre érdemes készülni az Atlanti-óceán két partja között. Európának el kell fogadnia, hogy az USA csupán „szükséges partner”. Az összeütközéseket elkerülve, a kölcsönösen előnyös együttműködések fenntartva meg kell megerősítenie saját érdekérvényesítő és ellenállóképességét.

Két kulcstéma, jelentős átfedéssel: Kína és biztonságpolitika

A hónap témája az amerikai think tank-ek elemzéseiből bontakozik ki: hogyan válaszol/válaszoljon az USA az erősödő Kínai katonai kihívásra. A Kínával foglalkozó további tanulmányok is a feszültségek növekedését jelzik: a keleti nagyhatalom elleni összefogás a technológiai területeken (AI, nukleáris energia), kereskedelmi háború, Európa Pekinghez viszonyított pozíciói.

A biztonságpolitika esetén a Kínához kapcsolódó témák mellett a világ konfliktusai kerültek az elemzések fókuszába: az orosz-ukrán háború, Gáza, a Csendes-Óceán térsége.

KÍNA	BIZTONSÁGPOLITIKA
- USA nukleáris arzenál bővítése Kína, Oroszország, Észak-Korea miatt 2027 USA védelmi költségvetés Kína-ellenes fejlesztésekre 2026 NDAA (National Defense Authorization Act): amerikai hadsereg erősítése, Kína elrettentése - USA tengeri helyzetfelismerés és együttműködés Kína és a Triádok (szervezett kínai bűnözés) ellen - USA–Dél-Korea szövetség Észak-Korea és Kína ellen - USA–Dél-Korea AI-szövetség Kína ellen - Japán-USA együttműködés az AI és globális szabványok terén Kína ellen - USA nukleáris export Európába Oroszország és Kína ellen - A Kína-USA kereskedelmi háború gyengíti mindkét felet és a világgazdaságot - Kína válasza Trump politikájára: exportkorlátozások, saját kereskedelmi rend építése - Az EU és Kína pozíciójának összehasonlítása a novemberi globális klímacsúcs (COP30) előtt - Az EU kínai gazdaságtól való függőségnek csökkentése erősebb lépéseket igényel	- USA nukleáris arzenál bővítés Kína, Oroszország, Észak-Korea miatt - Az USA 2027-es védelmi költségvetés Kína-ellenes fejlesztésekre 2026 NDAA (National Defense Authorization Act): amerikai hadsereg erősítése, Kína elrettentése - USA tengeri helyzetfelismerés és együttműködés Kína és a Triádok (szervezett kínai bűnözés) ellen - USA–Dél-Korea szövetség Észak-Korea és Kína ellen - Dél-Csendes-óceáni védelmi fórum: Franciaország erősödik, USA visszahúzódik - A tengerészgyalogság a modern hadviselésben - Izrael–Hamász tűzszünet és Gáza újjáépítése - Putyin provokációkkal gyengíti a NATO-t; a Nyugatnak reagálni kell - Az AI szerepének növekedése és az emberi kontroll biztosítása

Hét további ügy a középpontban: AI, vámháború, államadósság, munkaerőpiac, fiatalok, klímapolitika, alkotmányozás

A 'biztonság az első' és a 'készüljünk Kína ellen' fő témák mellett a következőképpen foglalható össze a Thin Tankek októberi üzenete: Az AI hatalom, a vámok és az államadósság fájnak, a munkaerőpiacok átalakításra várnak, a fiatalokra jobban kellene figyelni, a klímapolitika lendülete csökken, gondolat kísérleteket indít az alkotmányozás logikája.

A legtöbbször említésre kerülő téma az AI. Nem pénzről, nem technológiáról, hanem biztonságról szólnak ezek az elemzések: a kritikus technológia világrend-alakító szerepéről, illetve arról, hogy legyünk képesek kikapcsolni a mesterséges intelligenciát, amikor az elszabadulni látszik.

Az államadósság a fejlett országokban jelentős probléma: ha nem sikerül egyensúlyba hozni az országok költségvetéseit, politikai feszültségek várhatóak.

A vámháború közvetlen költségei mellett a közvetettek is komolyak: gyengül a világ gazdaság és a nemzetközi bizalom.

A munkaerőpiac szabályozásában változásokat sürgetnek mind Európában, mind az USA-ban. A bevándorlás könnyítésével vagy a foglalkoztatás rugalmasabbá tételével, de javítani kell a versenyképességet.

Az USA-ban kerül elő több intézetnél a fiatalok ügye. Az egyetemek feladatáról, a munkamegosztásból kiesőkről, a gyerekek digitális kitettségéről szólnak az elemzések.

A klímát érintő tanulmányok arra utalnak, fogy a zöld kezdeményezések lendülete. Brazíliában a zöld kötvények hatásának gyengeségéről, Európában a kínaiakkal való klíma együttműködések lehetőségeiről, az USA-ban a klíma-aggodalom gyerekvállalásra gyakorolt negatív hatásairól gondolkoznak.

Érdekes, több elemzésben is előkerül az alkotmányozás témája. Hol globális kontextusban, hol történelmi perspektívában bukkannak fel a jogi kereteket formáló középkori példák.

ÁLLAMADÓSSÁG	FITATALOK	MESTERSÉGES INTELLIGENCIA
- Fejlett országok adóssága nő, fiskális fegyelemre van szükség - Az adósság növekedését erősíthetik a demográfiai folyamatok az EU-ban	- Fontos az egyetemek jellemformáló és közösségi értékeket közvetítő szerepe - A Szülői felügyelet fontos a gyermekek online tevékenysége során - Nyári programok hátrányos helyzetű fiatalok fejlesztésére - Az USA-ban a fiatalok 15%-a kiesik az oktatásból és munkaerőpiacról mentális és családi okok miatt	- USA-Dél-Korea AI-szövetség Kína ellen - Japán-USA együttműködés az AI és globális szabványok terén - Az általános AI (AGI) kifejlesztésének várható hatásai a nemzetközi viszonyokra - Az AI szerepének növekedésével erősíteni kell az emberi kontrollt
VÁMHÁBORÚ		
- A Kína-USA kereskedelmi háború gyengíti mindkét felet és a világgazdaságot - Trump-adminisztráció egyoldalú lépései és a WTO (World Trade Organization) - Európa nem bízhat meg az USA-ban kiszámíthatatlansága miatt		
MUNKAÜGY	KLÍMA	ALKOTMÁNYOK
- Franciaország és Németország demográfiai kihívásai versenyelőnyre alakíthatóak - A munkaügyi jogok reformjára van szükség az USA-ban a rugalmasság és kollektív jogok érdekében - Az USA-ban a fiatalok 15%-a kiesik az oktatásból és munkaerőpiacról mentális és családi okok miatt	- Az EU és Kína pozíciójának összehasonlítása a novemberi globális klímacsúcs (COP30) előtt - A brazil zöldkötvények nem garantálják a széndioxid-kibocsátás csökkenését - A klímaválság nem indokolja a gyerekvállalás halasztását	- Brit, amerikai, francia forradalmak által létrehozott rendszerek hosszú távú hatásai - A Magna Charta és az ENSZ SDG16 közötti párhuzam

Egy-egy tanulmány foglalkozik az alábbi témákkal: a gyógyszerpiac szabályozása és a bevándorlók egészségügy ellátása, a nemzetközi segélypolitika az USA-ban, a digitális közösségi infrastruktúra fejlesztése, a francia politikai válság és a cseh választások.

Borongós Október

Az 43 papírból kettőről mondható el, hogy optimizmusra adnak okot: a Chantam House [digitális közinfrastruktúra fejlesztését ösztönző tanulmánya](#), illetve a RAND [elemzése, amelyben az ENSZ fenntartható fejlődési céljai és a Magna Charta közötti párhuzamról írnak](#).

A többi írás, hasonlóan a [2024-es trendekhez](#), a világ bizonytalanabbá válásával, a hatalmi pozíciók jelentőségének növekedésével, a fejlődés kockázataival és kihívásaival foglalkozik. A világ szakadozik tovább. A fiatalok és az alkotmányozás témája utalnak arra, hogy lassan arról is megindul a gondolkodás, hogyan fogjuk majd egyszer újra összedrótozni.